

POSTANOWIENIE

24 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 24 lipca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku E.A., T.C.

z udziałem M.A.

o stwierdzenie nabycia spadku po M.C.,

na skutek skargi kasacyjnej E.A., T.C.

od postanowienia Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z 23 czerwca 2022 r., IV Cz 223/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(R.N.)

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 23 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, w sprawie z wniosku E. A. i T. C. z udziałem M. A. o stwierdzenie nabycia spadku po M. C., na skutek zażalenia wnioskodawców na postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie z 13 stycznia 2022 r. odrzucające wniosek wnioskodawców o stwierdzenie nabycia spadku, oddalił zażalenie.

Wnioskodawcy wnieśli skargę kasacyjną od postanowienia Sądu II instancji, zaskarżając je w całości oraz wnosząc o zmianę zaskarżonego postanowienia; ewentualnie o uchylenie postanowienia Sądu II instancji oraz poprzedzającego go

postanowienia Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania wskutek pozbawienia wnioskodawców możliwości obrony ich praw, skarga jest oczywiście uzasadniona, a ponadto w sprawie występują istotne zagadnienia prawne.

Uczestniczka nie wniosła odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (postanowienie SN z 29 grudnia 2021 r. III CSK 132/21).

Jednym z elementów konstrukcyjnych skargi kasacyjnej jest wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania. Wniosek ten i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu

z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, ponieważ mimo że argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (postanowienia SN: z 14 maja 2020 r., I CSK 380/19; z 25 października 2023 r., I CSK 2989/23).

Skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie i odrębnie uzasadnić wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (postanowienie SN z 29 sierpnia 2023 r., I CSK 2471/23).

Jako pierwszą przyczyną kasacyjną wnioskodawcy wskazali nieważność postępowania wynikającą z pozbawienia ich możliwości obrony swych praw wskutek sporządzenia przez Sąd II instancji uzasadnienia zaskarżonego postanowienia w taki sposób, który, w ocenie skarżących, nie pozwala na ustalenie, czy Sąd *ad quem* dokonał oceny poszczególnych zarzutów zażalenia.

Na tle przyczyny nieważności postępowania przywołanej przez skarżących przyjmuje się, że pozbawienie możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. zachodzi, jeżeli z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, których nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji, strona nie mogła – wbrew swej woli – brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (postanowienia SN: z 30 kwietnia 2021 r., I CSK 714/20; z 23 sierpnia 2022 r., I CSK I CSK 2917/22).

Wnioskodawcy nie wykazali, że w niniejszej sprawie zostali pozbawieni możliwości obrony swoich praw we wskazanym wyżej rozumieniu przyjmowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przyczyny nieważności postępowania skarżący upatrują natomiast w sposobie, w jaki Sąd II instancji sporządził uzasadnienie zaskarżonego postanowienia. Uzasadnienie sporządzane jest po wydaniu orzeczenia, w związku z czym ewentualne nawet istotne wadliwości uzasadnienia nie mogą oznaczać, że w postępowaniu poprzedzającym wydanie orzeczenia strona czy uczestnik postępowania zostali pozbawieni możliwości obrony swoich

praw. Ponadto merytoryczne zarzuty odnoszące się do motywów powoływanych przez Sąd w uzasadnieniu orzeczenia znajdować mogą podstawę w innych przepisach k.p.c., które w tym zakresie determinują obowiązki sądu rozpoznającego sprawę.

Jako drugą przyczynę kasacyjną wnioskodawcy wskazali oczywistą zasadność skargi.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej ma miejsce jedynie wówczas, gdy bez dokonania głębszej analizy dla przeciętnego prawnika jest oczywiste, że podstawy skargi zasługują na uwzględnienie, a zatem ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej i przesądza to o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (postanowienie SN z 8 grudnia 2022 r., I CSK 2613/22). W przypadku tej przyczyny kasacyjnej skarżący musi wykazać sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (postanowienie SN z 1 marca 2023 r., I CSK 4549/22).

Zgodnie ze stanowiskiem wnioskodawców oczywista zasadność wniesionej przez nich skargi kasacyjnej ma wynikać z naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r., Nr 61 poz. 284; dalej jako: „Konwencja”).

Odnosząc się do tej przyczyny kasacyjnej Sąd Najwyższy w pierwszej kolejności wskazuje, że o naruszeniu prawa materialnego można mówić również w przypadku naruszenia wielostronnych umów i konwencji międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną (zob. T. Zembrzusi (w:) P. Ryłski (red. nacz.), A. Olaś (red. cz. III,) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 2, Legalis 2023, komentarz do art. 398³, teza 30). Wskazanie przez skarżących ratyfikowanej umowy międzynarodowej stanowiącej źródło powszechnie obowiązującego prawa zgodnie z art. 87 ust. 1 Konstytucji RP jako aktu prawnego, którego postanowienie miało zostać naruszone w stopniu uzasadniającym uznanie skargi kasacyjnej za oczywiście uzasadnioną, było zatem dopuszczalne.

Jednak art. 6 ust. 1 Konwencji jest przepisem ustanawiającym ogólny standard, w związku z czym z uwagi na taką jego treść, co do zasady, wykluczone jest wykazanie oczywistej zasadności skargi (widocznej *prima facie*) ze względu na jego naruszenie. Skarżący nie zawarli w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wyводу prawnego, z którego by wynikało, jaki standard w zakresie wymagań, jakie powinno spełniać uzasadnienie orzeczenia sądowego, został naruszony ani też nie wskazali, czy standard ten jest wyższy niż wynikający z odpowiednich regulacji Kodeksu postępowania cywilnego, których naruszenie nie zostało podniesione przez skarżących w ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Wnioskodawcy nie przywołali dla uzasadnienia swoich zarzutów również żadnego orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a odwołanie się do orzecznictwa przywołanego w części skargi kasacyjnej zawierającej uzasadnienie podstaw kasacyjnych jest nieprawidłowe, ponieważ, jak już wskazano, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz uzasadnienie podstaw kasacyjnych stanowią odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Wywód prawny mający uzasadniać oczywistą zasadność skargi jest ponadto lakoniczny i nie pozwala uznać, aby w niniejszej sprawie zaktualizowała się przyczyna kasacyjna określona w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Jako ostatnią przyczynę kasacyjną skarżący wskazali występowanie w sprawie zagadnień prawnych związanych z następstwami prawnymi sporządzenia testamentu zgodnie z prawem polskim i jego otwarcia oraz ogłoszenia a także koniecznością oceny tego faktu przez sąd, możliwością i prawnymi uwarunkowaniami stwierdzenia jurysdykcji krajowej lub jej braku i granic tej oceny w kontekście interesu prywatnego i publicznego i zastosowania oraz wykładni art. 83 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz.Urz. UE. L Nr 201, poz. 107), prawidłowym sporządzeniem uzasadnienia postanowienia sądu drugiej instancji oraz wpływem

takiego sporządzenia uzasadnienia dla podstawowych praw uczestników postępowania.

W świetle jednolitego orzecznictwa Sądu Najwyższego istotnym zagadnieniem prawnym jest problem nowy, dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy (postanowienie SN z 11 maja 2023 r., I CSK 3776/22).

Skarżący nie spełnili wskazanych wyżej wymagań. Przede wszystkim nie przedstawili pogłębionego wyводу prawnego, ograniczając się do jednozdaniowego wskazania, że przedstawione przez nich zagadnienia prawne na ogół nie zostały dostatecznie wyjaśnione w orzecznictwie, zaś istotność niektórych z nich (skarżący nie wskazali jednak których) ma być wzmocniona przez konstytucyjny charakter tych zagadnień i interes publiczny oraz prywatny w prawidłowym ustaleniu jurysdykcji krajowej. Tego rodzaju lakoniczne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest niewystarczające do tego, aby przyjąć, że w niniejszej sprawie występują istotne zagadnienia prawne wskazane przez wnioskodawców. Jednocześnie, jak wskazano powyżej, nie jest rolą Sądu Najwyższego na etapie tzw. przedsądu analizowanie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, w celu poszukiwania argumentów na rzecz przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

[M. O]

[ms]